

Svar på skriftligt spørgsmål SSS 53/2026 rd

Svar på skriftligt spørgsmål om sättande i kraft av Europarådets konvention om straffrättsliga sanktioner till skydd för miljön och om att ställa personer som gjort sig skyldiga till storskalig miljöförstöring (ekocid) i Ukraina till svars

Till riksdagens talman

I det syfte som anges i 27 § i riksdagens arbetsordning har Ni, Ärade talman, till den minister som saken gäller översänt följande skriftliga spørgsmål SS 53/2026 rd undertecknat av riksdagsledamot Inka Hopsu /gröna:

När ämnar Finland underteckna och ratificera Europarådets konvention om straffrättsliga sanktioner till skydd för miljön och

hur ämnar Finland främja samarbetet på EU-nivå för att ställa Ryssland till svars för den storskaliga miljöförstörelsen i Ukraina?

Som svar på detta spørgsmål anför jag följande:

Finland anser att Europarådets konvention om straffrättsliga sanktioner till skydd för miljön (CETS 228) är viktig. Konventionen öppnades för underskrifter den 3 december 2025 då bland annat Europeiska unionen undertecknade konventionen. Finland deltog aktivt i såväl förhandlingarna om konventionen som EU-organens beredning på EU-nivå av undertecknandet och ingåendet av konventionen för unionens räkning.

För närvarande pågår ingen beredning av undertecknande och ratificering av konventionen för Finlands del. Detta beror för sin del på diskussionerna om fördelningen av behörigheten mellan Europeiska unionen och dess medlemsstater som fördes i samband med beredningen inom Europeiska unionen av åtgärderna avseende undertecknandet och ingåendet av konventionen. I början av diskussionerna var det oklart huruvida EU har uteslutande behörighet att underteckna och ingå konventionen eller om även medlemsstaterna, såsom Finland, har behörighet att underteckna och ratificera konventionen.

Dessutom är huvudprioriteringen för närvarande i Finland inom området för miljöbrott att bereda de lagstiftningsändringar som krävs enligt miljöbrottsdirektivet (dvs. Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2024/1203 av den 11 april 2024 om skydd för miljön genom straffrättsliga bestämmelser och om ersättande av direktiven 2008/99/EG och 2009/123/EG), som långt

motsvarar konventionen. Utkastet till regeringens proposition som gäller de nämnda lagstiftningsändringarna är på remiss fram till den 31 mars 2026 (justitieministeriets projekt OM034:00/2024).

Konventionen innehåller bland annat artikel 31 om särskilt allvarliga brott. Enligt den förklarande rapporten (punkt 172) till konventionen kan den här typen av särskilt allvarliga brott omfatta gärningar som är jämförbara med miljöförstöring ("ecocide"). Miljöbrottsdirektivet innehåller också en bestämmelse om kvalificerade brott (artikel 3.3) som långt motsvarar den nämnda artikeln i konventionen.

Rysslands invasion av Ukraina är en allvarlig kränkning av förbudet i FN-stadgan mot användning av maktmedel och ett väpnat angrepp. Finland förutsätter att Rysslands ansvar för kränkningar av internationell rätt och ersättningsskyldighet för skador till följd av dem uppfylls. Finland främjar internationella åtgärder för att säkerställa ansvarsskyldigheten för aggressionsbrottet mot Ukraina samt för andra brott mot internationell rätt som begåtts i samband med anfallskriget.

För att säkerställa ansvarsskyldigheten för internationella brott som begåtts i Rysslands anfallskrig håller man inom ramen för Europarådet på att inrätta en specialdomstol för handläggning av aggressionsbrott mot Ukraina. Inrättandet av specialdomstolen bereddes först i en kärngrupp som omfattande cirka 40 stater samt Europeiska unionen och Europarådet. Beredningen av inrättandet av domstolen fortsätter vid Europarådet och i Finland nationellt. Vid Europarådet bereds för närvarande ett beslut om grundande av ett utvidgat delavtal som gäller domstolens förvaltning och finansiering.

Dessutom inrättas i anslutning till Europarådet en internationell ersättningsmekanism för behandling av skador som Rysslands anfallskrig har orsakat samt relaterade ersättningsanspråk. I dess första skede inrättades ett skaderegister med ett så kallat utvidgat delavtal i maj 2023. Finland är en av skaderegistrets grundande medlemmar. Skaderegistrets verksamhet har bland annat omfattat att definiera olika skadeståndskategorier. En av dessa kategorier är miljöskador. Kategorin gäller miljön i sig och omfattar bland annat åtgärder för att sanera, iståndsätta och återställa miljön och skador som orsakas av utarmningen av miljön, inklusive förlusten av det ekologiska värdet. En annan skadeståndskategori gäller plundring och/eller övertagande av naturresurser. Förhandlingarna om mekanismens så kallade andra skede, det vill säga konventionen om inrättande av en skadeståndskommission slutfördes i slutet av 2025 och bland annat EU, Finland och flera andra EU-medlemsstater har undertecknat denna konvention. Vid inrättandet av skadeståndskommissionen ska skaderegistret och dess funktioner införlivas i kommissionen.

Regeringens propositioner gällande godkännandet av båda konventionerna om ansvarsskyldigheten är avsedda att överlämnas till riksdagen under höstsessionen 2026.

Ansvarstagandet för anfallskrigets miljöskador har varit ett viktigt tema för Ukraina. I Ukrainas fredsinitiativ på tio punkter (Peace Formula) definierade Ukraina i november 2022 sina specialvillkor för en rättvis och hållbar fred. Finland har gett sitt fulla stöd till Ukrainas fredsinitiativ som motsvarar Finlands syn på en rättvis fred. Fredsinitiativet omfattar en separat punkt om bekämpning av miljöförstöring.

Finland medverkar i det arbete som utförs av den arbetsgrupp för behandling av miljöförstöring som avses i Ukrainas fredsinitiativ. Finland var också medordförande för mötet om underpunkten om miljösäkerhet i Ukrainas fredsplan hösten 2024. Mötet kulminerade i en resolution, enligt vilken staterna förbinder sig att arbeta för att uppdatera de rättsliga instrumenten för att kriminalisera miljöförstöring och effektivisera tillsvarsställandet samt vidta åtgärder för att ändra Romstadgan så att miljöförstöring införlivas i stadgan.

Finland har understött bekämpning av miljöförstöring genom internationella straffrättsliga åtgärder och varit öppen att diskutera sätt att kriminalisera miljöförstöring. Dessutom har internationella brottmålsdomstolen vidtagit åtgärder som kan ha konsekvenser för bedömningen av den storskaliga miljöförstöringen i Ukraina. I december 2025 gav åklagarämbetet vid internationella brottmålsdomstolen riktlinjer om behandling av miljöskador vid tillämpning av Romstadgan. I dokumentet redogörs till exempel för hur miljöskador ska beaktas vid bedömningen av aggressionsbrott.

Samarbetet inom miljösektorn mellan Finland och Ukraina är omfattande och man samarbetade redan före Rysslands omfattande anfallskrig som inleddes 2022. Finlands och Ukrainas miljösamarbete och samarbete inom byggsektorn bygger på samarbetsprotokoll (MoU) som undertecknades 2023.

Med utrikesministeriets finansiering för utvecklingssamarbete mellan statliga ämbetsverk och inrättningar genomförs Finlands och Ukrainas bilaterala samarbetsprojekt för att förbättra uppföljningen av miljöns status (6,5 miljoner euro åren 2024–2028). Projekten hjälper Ukraina med att bland annat bedöma miljöskadorna som kriget orsakat och uppnå EU-standarderna. Det är viktigt att samla in tillförlitlig miljöinformation för att kunna verifiera skadorna och denna information behövs till stöd för återuppbyggnaden samt som bevis för de rättsliga processerna. Genom samarbete stärks även Ukrainas förberedelser för EU-medlemskap.

Helsingfors 17.3.2026

Utrikesminister Elina Valtonen